

Erken Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Bedensel Okuryazarlık ve Benlik Algısı Düzeylerinin Karşılaştırılması

Comparison of Physical Literacy and Self-Perception Levels of Individuals in Early Adolescence

Emre Can İğdır¹, Tuğba Çakır², Atıla Cantürk³, *Aylin Özge Pekel⁴

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, emrecanigdir@yyu.edu.tr, 0000-0002-6701-7048

² Milli Eğitim Bakanlığı, Ostim Şehit Şükrü Öngün Ortaokulu, tugbatanriseven82@hotmail.com, 0009-0001-3513-6018

³ Milli Eğitim Bakanlığı, Ostim İlkokulu, atillahoca06.06@hotmail.com, 0009-0006-7293-5042

⁴ Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, aylinozgesarac@gmail.com, 0000-0001-7552-4106

ÖZET

Erken ergenlik döneminde bireylere kazandırılacak spor eğitiminin, bireylerin benlik algılarına etki edip etmeyeceği düşüncesi bu araştırmanın motivasyonunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, erken ergenlik dönemindeki bireylerin bedensel okuryazarlık düzeyleri ile benlik algısı düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Katılımcıların seçiminde, seçkisiz olmayan, amaçsal (amaçlı) örnekleme yöntemlerinden, tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Gerçekleştirilen güç analizi neticesinde çalışmada, 484 katılımcının evreni temsil etmede yeterli olduğu görülmüştür. Araştırmada kullanılan veriler, 2023-2024 eğitim öğretim yılında, Ankara'da eğitim gören erken ergenlik dönemindeki 10-14 yaş arası bireylerden, araştırmacılar tarafından yüz yüze toplanmıştır. Araştırmada, katılımcıların bedensel okuryazarlık düzeylerini belirlemek adına Sum vd., (2018) tarafından geliştirilen, Yılmaz ve Kabak (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan "Ergenler İçin Bedensel Okuryazarlık Ölçeği" ile katılımcıların benlik algısı profillerini belirlemek adına Harter (1985) tarafından geliştirilen ve Şekerioğlu (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada ilgili ölçeklerden elde edilen veriler neticesinde, cinsiyet değişkeni ile bazı alt boyut ve toplam puan ortalamalarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada kullanılan ilgili ölçekler arasında gerçekleştirilen korelasyon testi neticesinde, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki belirlenmiştir. Sonuç olarak, erken ergenlik dönemindeki bireylerin bedensel okuryazarlık düzeyleri yükseldikçe benlik algılarının da yükseldiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bedensel Okuryazarlık, Beden Eğitimi, Spor Eğitimi, Adolesan, Erken Ergenlik

ABSTRACT

The motivation of this research is to determine whether sports education provided to individuals in early adolescence will affect their self-perception. Therefore, this study aimed to compare the physical literacy levels and self-perception levels of individuals in early adolescence. In selecting the participants, the stratified purposive sampling method was used as a non-random, purposive sampling method. As a result of the power analysis, it was seen that 484 participants were sufficient to represent the universe. The data used in the study were collected face-to-face by the researchers from early adolescents studying in Ankara in the 2023-2024 academic year. In the study, the "Physical Literacy Scale for Adolescents" developed by Sum et al. (2018) and adapted into Turkish by Yılmaz and Kabak (2021) and the "Self-Perception Profile Scale for Children" developed by Harter (1985) and adapted into Turkish by Şekerioğlu (2009) were used to determine the self-perception profiles of the participants. As a result of the data obtained from the related scales in the study, it was determined that the mean scores of some sub-dimensions and total scores differed with the gender variable. In addition, a positive and moderate relationship was determined because of the correlation test performed between the relevant scales used in the study. As a result, it can be said that as the physical literacy levels of individuals in early adolescence increase, their self-perceptions also increase.

Keywords: Physical Literacy, Physical Education, Sport Education, Adolescent, Early Adolescence

GİRİŞ

Okuryazarlık, genellikle okuma ve yazma ile ilgili teknik bir anlayışı ayırmak adına küresel olarak kullanılan bir terimdir. Ancak daha geniş bir iletişim anlayışını kapsamaktadır. Sosyokültürel bir perspektiften bakıldığında bu analitik okuryazarlık ayrımı, insanların yaşam süreleri boyunca meşgul oldukları ve formal eğitim süreçlerinin dışında kurdukları iletişim faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Padden, 1996). Bu durum, okuma ve öğrenme becerilerinin yanı sıra bilişsel becerileri de dahil ederek okuryazarlık kavramının nasıl geliştirilebileceğine dair bir anlayış sunmaktadır (Lundvall, 2015). Mandigo vd. (2009) okuryazarlığı; sosyal pratikler, ilişkiler, bilgi, dil ve kültür olarak ifade etmektedir.

Beden eğitiminde (BE) bedensel okuryazarlığı kelimesi, eğitimciler ve bir dereceye kadar spor eğitmenleri arasında tartışılan bir kavram haline gelmiştir (Lundvall, 2015). Kelimenin arka planı incelendiğinde; Whitehead (2001) bedensel okuryazar bir bireyi; çeşitli fiziksel olarak zorlayıcı durumlarda dengeli, ekonomik ve özgüvenli bir şekilde hareket edebilen, çevrenin bütün yönlerini okuyabilen, hareket ihtiyaçlarını/olasılıklarını öngörebilen ve bunlara zekâ ve hayal gücüyle uygun biçimde yanıt verme algısına sahip kişiler olarak tanımlamaktadır. Bedensel okuryazarlığı; algı, deneyim, hafıza, öngörü ve karar verme süreçlerine gömülü, fiziksel kapasiteleri kapsayan, bütünsel bir katılım gerektiren (Whitehead, 2001; Satılmış vd. 2023) bir terim olarak değerlendirilmektedir. Bireyin kendi doğası üzerine düşünme kapasitesi, geliştirme becerisi ve bedensel niyetliliği kavramın kapsadığı bir bütünün parçalarıdır. Bu nedenle kavramın odağı, bedensel niyetlilikle ilişkili olarak algı ve hareket arasındaki yakın ilişkidir (Whitehead, 2001). International Physical Literacy Association (IPLA) (2017) bedensel okuryazarlığını; motivasyon, güven, fiziksel yeterlilik, yaşam boyu fiziksel aktivitelere aktif bir katılım için bilgi ve anlayış olarak tanımlamaktadır. Bedensel okuryazarlığı ile ilgili yapılan tanımlara bakıldığında, kavramın fiziksel aktiviteye eşdeğer olmasından ziyade fiziksel aktivite ve fiziksel aktivitenin önemli bir öncülü olan fiziksellik ile ilgili bir zekâ olarak tanımlandığı görülmektedir (Giblin vd., 2014). Bireylerin fiziksel hareketliliğin nedenselliğini anlamlandırmaları, özellikle erken yaşlarda aldıkları spor eğitimi ile ilintili süreçlerin bir bütünü olarak nitelendirilebilir. Benlik kavramı ve bedensel okuryazarlık kavramının, erken ergenlik döneminden itibaren verilmesi

Citation: İğdır, E.C., Çakır, T., Cantürk, A. & Pekel, A.Ö. (2024). Erken Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Bedensel Okuryazarlık ve Benlik Algısı Düzeylerinin Karşılaştırılması, *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 6 (1), 86-91.

Gönderme Tarihi/Received Date:
15.02.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date:
27.03.2024

Yayınlanma Tarihi/Published Online:
30.03.2024

<https://doi.org/10.56639/jsar.1437479>

*Corresponding author:
aylinozgesarac@gmail.com

bireylerin hem karakter gelişiminde hem de spor veya fiziksel aktiviteleri yaşam boyu kalıcı olarak sürdürmelerinde önemli bir unsur olarak değerlendirilebileceği söylenebilir. Sum vd. (2018) bedensel okuryazarlığının, adolesan bireylerin benlik algılarını tespit etmede kullanılabilecek bir kavram olduğunu belirtmektedir.

Ergenlik çağı, benlik kavramının gelişiminde en önemli dönem olarak görülmektedir. Bu dönemde birey, fiziksel ve bilişsel değişimlerin yanı sıra; bireysel, toplumsal ve evrensel değerleri farkına varma ve kendi kimliğini oluşturma çabasıdadır (Altunay & Öz, 2006). Bu dönem aynı zamanda hızlı psikolojik, fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel değişimlerin farklı yoğunluklarda hissedildiği ve yaşandığı bir dönemdir (Baceviciene vd., 2019; Pekel vd., 2023; Yerlikaya, 2020). Tarihsel olarak değerlendirildiğinde, sosyal psikologların üzerinde durdukları ilk konulardan olan benlik, günümüzde de psikososyal alanlarda önemli bir araştırma konusu (Yavuzer, 2001) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Benlik kavramı, bireyin kendisi, farklılıkları ve özellikleriyle ilgili genel düşünce ve görüşlerinin yanı sıra (Mann vd., 2004; Yavuzer, 2001), kendisini nasıl gördüğü, kendisine ne kadar değer verdiği ve kendisine ilişkin doğru olduğunu düşündüğü karmaşık inançların tümünü kapsayan karmaşık bir kavramdır (Yavuzer, 2001). Birey, kendine ait bir değerlendirme yaparken içinde bulunduğu tutum pozitif ise benlik algısında pozitif, tutum negatif ise benlik algısında negatif bir ilişki görülmektedir (Öner, 2005). Benlik kavramı çoğu zaman kişilik kavramı ile karıştırılmaktadır. Her ne kadar bu iki kavram birbiri ile iç içe geçmiş olsa da birbirinden farklı anlamlar ifade etmektedir. Birey, sahip olduğu kişilik ve huy niteliklerini bilmeyebilir ancak benlik doğrudan bireyin kendi kişiliği hakkındaki düşünceleri ve bu düşüncelerin değerlendirilip birey tarafından kabul görme süreci olarak değerlendirilmektedir (Bacanlı, 2006).

LİTERATÜR TARAMASI

Literatür incelendiğinde okuryazarlık ile benlik algısı kavramlarının farklı boyutlarda ilişkilendirildiği çalışmalar görülmektedir. Pastor-Cisneros vd. (2021) çocuk ve adolesanlarda bedensel okuryazarlığı ile bireylerin (kendi değerlendirdikleri) zindelik seviyeleriyle ilişkisini incelemiş ve aralarında pozitif bir korelasyon olduğunu belirtmiştir. Eveland-Sayers vd. (2020) altı haftalık bir bedensel okuryazarlık eğitiminin ardından gençlerde beden kitle indeksi (BKİ) ile fiziksel aktivitede yeterlilik ve fiziksel aktiviteden keyif alma algısı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bedensel okuryazarlık kazanımının bireylerin fiziksel aktivite yeterlilikleri ve fiziksel aktiviteden keyif alma algılarından önemli ölçüde artışa neden olduğunu gözlemlemiştir. Almond, (2013) bedensel okuryazarlığının bireylerin gelişiminde, yaşantılarına olumlu birçok katkı sunacağını ifade etmiştir. Bedensel okuryazar birey; fiziksel olarak çevresel değişikliklere karşı duyarlı bir algının gelişmesini teşvik etmek ve bu algıya dayalı olarak hareket ihtiyaçlarını öngörerek, bu ihtiyaçlara uygun zekice ve yaratıcı çözümler sunmak, aynı zamanda gelişmiş bir benlik algısının oluşturulmasına yönelik adımları benimsemiştir (PHE-Canada'dan aktaran Munusturlar & Yıldız, 2020).

Gelişmiş bir benlik algısının özellikle hem fiziksel hem de zihinsel gelişimin en hızlı yaşandığı erken ergenlik döneminde bedensel okuryazarlığı aracılığı ile spora olan katılımı arttıracığı görüşü bu araştırmanın motivasyonunu oluşturmaktadır. Literatürde görüldüğü üzere, bedensel okuryazarlığı kavramı ile benlik algısı fiziksel aktivite kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Ancak, bireylerin kendi kararlarını almada etkin bir rol oynayan benlik algısı ile sportif faaliyetlerde bilinçli hareket kabiliyetinin farkında olma durumu üzerinde durulmamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı; erken ergenlik dönemindeki bireylerin bedensel okuryazarlık düzeylerini tespit ederek benlik algısı ile arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Evren ve Örneklem: Araştırmada, Ankara'da eğitim gören ve erken ergenlik döneminde olan bireylerin bedensel okuryazarlık düzeyleri ile benlik algılarını tespit etmek adına nicel araştırma yöntemlerinden tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Tarama modelinin amacı, araştırılan konuyu tasvir ederek, mevcut durumu ortaya çıkarmaktır (Büyüköztürk, 2017).

Araştırma, yaşları 10 ile 14 arasında değişen, Ankara'da ikamet eden ve erken ergenlik döneminde olan bireyler ile sınırlandırılmıştır. Örneklem büyüklüğü hesaplamasında güç analizi programı (G*Power) kullanılmıştır. Güç analizi neticesinde 484 adolesan bireyin evreni temsil etmede yeterli olacağı görülmüştür. Katılımcıların seçiminde, seçkisiz olmayan, amaçsal (amaçlı) örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Tabakalı amaçsal örnekleme yönteminin amacı, belli alt grupların özelliklerini göstermek, betimlemek ve bunlar arasındaki karşılaştırmalara olanak sağlamaktır (Büyüköztürk vd., 2008). Veriler, Ankara'da yer alan ilk ve orta öğretim okullarından, araştırmacılar tarafından yüz yüze toplanmıştır. Katılımcıların, %54,5'i (264) kız öğrencilerden, %45,5'i ise (220) kız öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların, %32,4'ü (157) 4. sınıfa, %25,8'i (125) 5. sınıfa, %17,8'i (86) 6. sınıfa, %12'si (58) 7. sınıfa ve %12'si ise (58) 8. sınıfa giden öğrencilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu bölümde, öğrencilerin kişisel bilgi formu, Ergenler İçin Algılanan Bedensel Okuryazarlık Ölçeği ve Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili Ölçeği (ÇİBAP) ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada, katılımcıların; cinsiyetlerini belirlemek adına araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Ergenler İçin Algılanan Bedensel Okuryazarlık Ölçeği: Araştırmada, Sum vd. (2018) tarafından geliştirilen, Yılmaz ve Kabak (2021) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan "Ergenler İçin Algılanan Bedensel Okuryazarlık Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, her bir

alt boyut için 3 madde olmak üzere sırasıyla; benlik duygusu ve özgüven, başkalarıyla iletişim ve kendini ifade etme ile bilgi ve anlama alt boyutlarından meydana gelmektedir. 5'li Likert türünde derecelendirilen ölçme aracı; 1 ile 5 arası değerler ile puanlanmaktadır. Ölçeğin toplamı için iç tutarlılık katsayısı 0,85 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin alt boyutları; benlik duygusu ve özgüven için 0,73, başkalarıyla iletişim ve kendini ifade etme alt boyutu için 0,76, bilgi ve anlama alt boyutu için 0,76 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel puan ortalamaları ve alt boyut ortalamaları yükseldikçe, bireylerin algılanan bedensel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu yorumu yapılmaktadır.

Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili Ölçeği (ÇİBAP): Araştırmada kullanılan bir diğer ölçek, Harter, (1985) tarafından geliştirilen ve Şekercioğlu, (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili Ölçeği”dir. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması 5 – 8. Sınıfa giden öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. ÇİBAP, toplam 36 madde ve altı alt boyuttan meydana gelmektedir. Ölçek uygulanmadan önce çocuklara, ölçeğin nasıl cevaplanacağı hakkında bilgi verildikten sonra, uygulayıcı ile beraber örnek bir uygulama gerçekleştirmeleri amacıyla “örnek madde” verilmiştir. Maddeler, üç olumlu (yüksek benlik algısı) ile üç olumsuz (düşük benlik algısı) ters kodlanan olmak üzere yazılmıştır. Her alt boyut için ölçekte üç madde yüksek benlik algısını belirtirken (maddenin sol tarafında), diğer üç madde ise düşük benlik algısı durumunu ifade etmektedir. Ölçek maddeleri sırasıyla; Eğitsel Yeterlilik, Sosyal Kabul, Atletik Yeterlilik, Fiziksel Görünüm, Davranışsal Yönetim ve Genel Öz-Değer olmak üzere yazılmış ve alt boyutlardan birer madde belirlenerek, birbirini takip eden bir sıralama ile tüm ölçek boyunca tutarlı kalmasına özen gösterilerek yazılmıştır. Örnek olarak, eğitsel yeterlilik alt boyutundan bir madde ile başlayan ölçek sırasıyla; sosyal kabul, atletik yeterlilik, fiziksel görünüm, davranışsal yönetim ve genel öz-değer alt boyutları ile ölçek boyunca devam etmektedir. Puanlar her bir madde için 4, 3, 2 ve 1 dağılımındadır. Daha yeterli öz-yargı (self-judgment) 4 puan ile ifade ederken, daha az yeterli öz-yargı 1 puan ile ifade edilmektedir. Güvenirlilik kabul düzeyi, ÇİBAP için 0,70 alındığında, açıklayıcı faktör analizinin (AFA) gerçekleştirildiği çalışma grubu (5 – 8. Sınıf öğrencileri) için sosyal kabul düzeyi alt boyutu dışında kalan bütün alt boyutların iç tutarlılık katsayılarının, istenilen kabul düzeyini karşıladığı ifade edilmektedir. Sosyal kabul alt boyutuna dair iç tutarlılık katsayısının, istenilen kabul düzeyinden düşük olduğu (0,60) görülmektedir. İlgili alt boyutların Cronbach Alfa kat sayıları sırasıyla; 0,74, 0,60, 0,71, 0,79, 0,72, 0,75 olarak belirtilmiştir.

Verilerin Analizi: Araştırmada elde edilen veriler, herhangi bir müdahalede bulunulmadan analiz edilmiştir. Veriler, 25.0 SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normallik dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek adına basıklık/çarpıklık değerlerine bakılmıştır. $\pm 2,0$ değer aralığını sağlayan verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (George & Mallery, 2019). Normal dağılım gösteren verilerde ikili gruplar arasındaki farklılığı belirlemek adına bağımsız t testi, ölçekler arasındaki korelasyonu tespit etmek adına ise pearson korelasyon testi yapılmıştır. Yapılan korelasyon testleri sonucunda $p < 0,05^*$ veya $p < 0,01^{**}$ değerini sağlayan neticeler; r değeri 0,30'dan küçük olanlar düşük, r değeri 0,30 – 0,70 değer aralığında olanlar orta ve 0,70 – 1,00 değer aralığını sağlayanlar ise yüksek olarak belirtilmiştir (Büyüköztürk vd., 2016).

Araştırma Yayın Etiği: Araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından alınan, 09/01/2024 tarihli, 2024-32 araştırma koduna ait karar ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada kullanılan ilgili ölçeklerden elde edilen verilerin analiz edilmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Ergenler İçin Algılanan Bedensel Okuryazarlık Ölçeği Bağımsız T Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet				F	Sig.
	Kız (264)		Erkek (220)			
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS		
Benlik Duygusu ve Özgüven	3,75	1,02	3,80	,98	,378	.603
Başkalarıyla İletişim ve Kendini İfade Etme	3,51	,94	3,72	,86	2,66	.011*
Bilgi ve Anlama	3,98	1,01	4,32	,87	7,27	.000*
Ölçek Toplam Puan Ortalamaları	3,75	,84	3,95	,75	5,48	.007*

* $p > 0,05$

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre ÇİBAP Ölçeği Bağımsız T Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet				F	Sig.
	Kız (264)		Erkek (220)			
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS		
Eğitsel Yeterlilik	2,95	,43	2,99	,38	3,19	,303
Sosyal Kabul	2,87	,50	2,98	,48	,131	.010
Atletik Yeterlilik	2,66	,42	2,86	,44	,561	.000
Fiziksel Görünüm	2,94	,54	2,91	,55	,809	,480
Davranışsal Yönetim	3,35	,47	3,29	,44	3,36	,205
Genel Öz-Değer	3,14	,48	3,11	,47	,157	,535
Ölçek Toplam Puan Ortalamaları	2,98	,32	3,02	,32	,009	,166

* $p < 0,05$

Tablo 3. Katılımcıların Okuryazarlık Düzeyleri ile Benlik Algısı Düzeyleri Arasındaki Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

ÇİBAP	r. Sig.	Ergenler İçin Algılanan Bedensel Okuryazarlık Ölçeği
		,245** ,000

** $p < 0,01$

Katılımcıların ilgili ölçekten elde ettikleri puan ortalamaları Tablo 2’de görülmektedir. Tabloya göre katılımcıların ÇİBAP ölçeği, sosyal kabul ve atletik yeterlilik alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında, erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) tespit edilmiştir.

Katılımcıların ilgili ölçekten elde ettikleri puan ortalamaları Tablo 1’de görülmektedir. Tabloya göre katılımcıların, başkalarıyla iletişim ve kendini ifade etme, bilgi ve anlama alt boyutları ile ölçek toplam puan ortalamalarının, erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ($p < 0,05$) tespit edilmiştir.

Katılımcıların, ÇİBAP puan ortalamaları ile ergenler için algılanan bedensel okuryazarlık ölçeği puan ortalamaları Tablo 3’te görülmektedir. Tabloya göre, katılımcıların ÇİBAP puan ortalamaları ($\bar{x}$ 3,00) ile ergenler için algılanan bedensel okuryazarlık puan ortalamaları ($\bar{x}$ 3,84) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon (r , 245**, $p < 0,01$) tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgular neticesinde, erkek öğrencilerin algılanan bedensel okuryazarlık düzeyleri, bilgi ve anlama ile başkalarıyla iletişim ve kendini ifade etme alt boyutlarındaki ortalama puanlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada kullanılan bir diğer ölçek olan ÇİBAP; atletik yeterlilik ve sosyal kabul alt boyutlarından elde edilen puan ortalamalarının da erkek öğrenciler lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde erkeklerin, beden eğitimine olan pozitif tutumlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu gösteren araştırmalar yer almaktadır (Anderssen, 1993; Birtwistle & Brodie, 1991; Chung & Phillips, 2002; Quaterman vd., 1996; Smoll & Schutz, 1980; Tannehill vd., 1994). Ayrıca, Akıncı ve Çimen (2021) ilkököl düzeyindeki öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılım özelliklerinin erkek öğrenciler lehine anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Akman vd. (2012) adolesanların fiziksel aktivite durumları üzerine yaptıkları çalışmada, erkek öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılım oranlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Bu bilgiler ışığında araştırmada elde edilen bulguların literatürde yer alan çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre algılanan bedensel okuryazarlık düzeylerinin, dolayısıyla spor ile ilgili bilgi ve anlama düzeylerinin yüksek çıkmasının; Türk kültüründe erkek çocukların, kız çocuklarına göre daha serbest yetiştirilmesi (Balat, 2010; Can, 2013), erkek çocukların ebeveynler tarafından kız çocuklarına göre spora daha çok teşvik edilmesi (Sherrington vd., 2017), fırsat eşitsizlikleri (Yaprak & Amman, 2009), öğrencilerin buldukları çevre (Akandere vd., 2009) ve yaşam standartlarının farklı olmasının (Güven & Öncü, 2006; Yücel, 2004) etkin olduğundan kaynaklanabileceği söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde, öğrencilerin ÇİBAP puan ortalamaları ile algılanan bedensel okuryazarlık puan ortalamaları arasında pozitif yönde, orta derecede bir korelasyon tespit edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2016).

Literatür incelendiğinde spor veya fiziksel aktivitelerin bireylerin benlik algılarına pozitif yönde etki ettiğini gösteren araştırmalar yer almaktadır (Aşçı, 2004; Yaman vd., 2008). Bu yönüyle araştırmadan elde edilen bulgular ile literatür paralellik göstermektedir. Whitehead, (2010) ve Dudley (2015) bedensel okuryazarlık kavramının, bireyin; Motivasyon, güven, bilgi ve anlayışa değer verme, fiziksel yeterlilik, hareket yetkinliği, çevreyi algılama ve yaşam boyu fiziksel/sportif faaliyetlere aktif katılım gösterme durumunda sorumluluğun bireyde olduğunu vurgulamaktadır. Fiziksel/Sportif aktivitelerin bireyin karakter gelişiminde pozitif bir unsur olarak değerlendirilmesi gerekliliği düşünülmektedir.

Bu araştırma, yaşları 10 ile 14 arasında değişen, Ankara’da ikamet eden ve erken ergenlik döneminde olan bireyler ile sınırlandırılmıştır. Örneklemin, farklı illerde eğitim gören bireylere de yer verilerek kapsamının büyütülmesi, bölgesel farklılıkların tespit edilmesi ve yetişkin bireylerin de evrene dahil edilerek araştırma sınırlılıklarının genişletilmesinin, olası farklı neticeler ve bu farklılıklarının sebeplerini detaylı olarak ortaya koyabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak araştırmada elde edilen bulgular neticesinde, bireylerin bedensel okuryazarlık düzeyleri arttıkça benlik algıları da paralel bir şekilde artış göstermektedir. Sporun bireylerin benlik gelişiminde olumlu yönde bir etki ettiği ve bedensel okuryazarlığı ile ilgili öğrencilere, ebeveynlere, spor eğitimcilerine ve beden eğitimi öğretmenlerine verilecek olan eğitimlerin özellikle hızlı fiziksel ve zihinsel gelişimlerin/değişimlerin yaşandığı bireylerde gelişimi pozitif yönde etkileyebileceği öngörülmektedir. Ayrıca, örneklem özelinde erkek çocukların bedensel okuryazarlık düzeylerinin kız çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Toplumun spor ve fiziksel aktivite düzeyini yükseltmek adına ebeveynlerin yalnızca erkek çocuklarına değil, aynı şekilde kız çocuklarının sporu ve fiziksel aktiviteyi anlama, bu duruma bağlı olarak çevrelerini ve bireysel hareket farklılıklarını anlam ve kavrama düzeyleri üzerinde de eğilim göstermeleri gerekliliği kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklem boyutunun geliştirilerek, farklı yaşlardaki bireylerin bedensel okuryazarlık düzeylerinin incelenerek, eğitimin iç/dış paydaşlarına toplumsal bir harita çizilmesinin, spor eğitimi ve eğitimcilerine katkı sağlayacağı göz önünde bulundurularak kapsamın genişletilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Akandere, M., Baştuğ, G. & Akdoğan, Z. (2009). Erkek Maratoncularda Sosyal Çevre ve Ekonomik Durumun Spora Yönelmeye Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 459-466.
- Akıncı, A. Y. & Çimen, E. (2021). İlkokul Öğrencilerinin Hareketli ve Sağlıklı Yaşam Yeterlilikleri (Isparta Örneği). *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 17-27.
- Akman, M., Tüzün, S. & Ünalın, P. C. (2012). Adolesanlarda Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite Durumu. *Nobel Medicus Journal*, 8 (1), 24-29.
- Almond, L. (2013). What is the Value of Physical Literacy and Why is Physical Literacy Valuable. *Bulletin of the International Council of Sport Science and Physical Education*, (65), 35-41.
- Altunay, A. & Öz, F. (2006). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Kavramı. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 131, 46-59.
- Anderssen, N. (1993). Perception of Physical Education Classes Among Young Adolescents: Do Physical Education Classes Provide Equal Opportunities to All Students? *Health Education Research*, 8 (2), 167-79.
- Aşçı, F. H. (2002). *Fiziksel Benlik Algısının Cinsiyet ve Fiziksel Aktivite Düzeylerine Göre Karşılaştırılması*, 7. Spor Bilimleri Kongresi, 2002, Ankara.
- Bacanlı H. (2006). *Gelişim ve Öğrenme*. (12. baskı). Nobel, Ankara.
- Baceviciene, M., Jankauskiene, R. & Emeljanovas, A. (2019). Self-Perception Of Physical Activity and Fitness is Related to Lower Psychosomatic Health Symptoms in Adolescents With Unhealthy Lifestyles. *BMC public health*, 19, 1-11.
- Balat, G. U. (2010). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 89-99
- Birtwistle, G. E. & Brodie, D. A. (1991). Children's Attitudes Towards Activity and Perceptions of Physical Education. *Health Education Research*, 6(4), 465-478.
- Büyüköztürk, G., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2016). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Pegem, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem, Ankara.
- Can, Y. (2013). Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Temelleri: Niğde Örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(1), 203-216.
- Chung, M. & Phillips, D. A. (2002). The Relationship Between Attitude Toward Physical Education and Leisure-Time Exercise in High School Students. *Physical Educator, Fall*, 59(3), 126-138.
- Dudley, D. A. (2015). A Conceptual Model Of Observed Physical Literacy. *Physical Educator*, 72(5), 236-260.
- Eveland-Sayers, B. M., Dotterweich, A. R., Chroust, A. J., Daugherty, A. D., Boynewicz, K. L. & Eveland, B. (2020). Relationships Between BMI and Self-Perception of Adequacy in and Enjoyment of Physical Activity in Youth Following a Physical Literacy Intervention. *Sport, Exercise, Recreation and Kinesiology*, 24.
- George, D. & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS Statistics 25 Step By Step: A simple guide and reference (15th ed.)*. Routledge, New York.
- Giblin, S., Collins, D. & Button, C. (2014). Physical Literacy: İmportance, Assessment And Future Directions. *Sports Medicine*, 44, 1177-1184.
- Güven, Ö. & Öncü, E. (2006). Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Aile Faktörü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 10(10), 81-90.
- Harter, S. (1985). *The Self-Perception Profile for Children: Revision of the Perceived Competence Scale for Children*. Denver, CO: University of Denver.
- Jurbala, P. (2015). What Is Physical Literacy, Really?. *Quest*, 67(4), 367-383.
- Lundvall, S. (2015). Physical Literacy in The Field of Physical Education—A Challenge and A Possibility. *Journal of Sport and Health Science*, 4(2), 113-118.
- Makar, E. (2016). *Spor Eğitimi Gören Öğrencilerin, Sosyal Beceri, Fiziksel Benlik Algısı ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Mandigo, J., Francis, N., Lodewyk, K. & Lopez, R. (2009). Physical Literacy for Educators. *Physical and Health Education Journal*, 75(3), 27-30.
- Mann, M. M., Hosman, C. M., Schaalma, H. P. & De Vries, N. K. (2004). Self-Esteem in a Broad-Spectrum Approach For Mental Health Promotion. *Health Education Research*, 19(4), 357-372.
- Munusturlar, S. & Yıldız, G. (2020). Beden Eğitimi Öğretmenleri İçin Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği'nin Faktör Yapısının Türkiye Örneğine Yönelik Sınanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 200-209.
- Öner, N. (2005). *Pier-Harris' in Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği El Kitabı*. Türk Psikologlar Derneği, Ankara.

- Padden, C. (1996). From The Cultural To The Bicultural: The Modern Deaf Community. *Cultural and language diversity and the deaf experience*, 79-98.
- Pastor-Cisneros, R., Carlos-Vivas, J., Muñoz-Bermejo, L., Adsuar-Sala, J. C., Merellano-Navarro, E., & Mendoza-Muñoz, M. (2021). Association Between Physical Literacy and Self-Perceived Fitness Level in Children and Adolescents. *Biology*, 10(12), 1358.
- Pekel, A. Ö., Kırkoğlu, N. & Satman, M. C. (2023). Fair Play Perception in Early Adolescent Sedentary Children, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 8(23), 1242-1252.
- Satilmis, N., Avci, P., Kilicarslan, G., Bayraktar, I., & Bayrakdar, A. (2023). Investigation of the effect of book reading activity on attention level and reaction time in student athletes. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(3), 920-932.
- Quaterman, J., Harris, G. & Chew, R. M. (1996). African American Students' Perceptions of the Value of Basic Physical Education Activity Programs at Historically Black Colleges and Universities. *Journal of Teaching in Physical Education*, 15, 188-204.
- Sherrington, C., Michaleff, Z.A., Fairhall, N., Paul, S.S., Tiedemann, A., Whitney, J., Cumming, R.G., Herbert, R.D., Close, J.C.T. & Lord, S.R. (2017). Exercise To Prevent Falls in Older Adults: An Updated Systematic Review And Meta-Analysis. *Br J Sports Med*, 51: 1749–1757.
- Smoll, F.L. & Schutz, R. W. (1980). Children's Attitudes Toward Physical Activity: A longitudinal Analysis. *Journal of Sport Psychology*, 2, 137-147.
- Sum, R. K., Cheng, C. F., Wallhead, T., Kuo, C. C., Wang, F. J. & Choi, S. M. (2018). Perceived Physical Literacy Instrument for Adolescents: A Further Validation of PPLI. *Journal of Exercise Science & Fitness*, 16(1), 26-31.
- Şekercioglu, G. (2009). Çocuklar İçin Benlik Algısı Profiline Uyarlanması ve Faktör Yapısının Farklı Değişkenlere Göre Eşitliğinin Test Edilmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tannehill, D., Romar, J. E., O'Sullivan, M., England, K., & Rosenberg, D. (1994). Attitudes Toward Physical Education: Their Impact on How Physical Education Teachers Make Sense of Their Work. *Journal of Teaching in Physical Education*, 13 (4), 406-420.
- Whitehead 1, M. (2001). The Concept Of Physical Literacy. *European Journal of Physical Education*, 6(2), 127-138.
- Whitehead, M. (Ed.). (2010). *Physical Literacy: Throughout the lifecourse*. Routledge.
- Yaman, Ç., Teşneli, Ö., Gelen, N., Koşu, S., Tel, M. & Yalvarıcı, N. (2008). Elit Seviyedeki Değişik Spor Branşlarının Fiziksel Benlik Algısı Üzerine Etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-17.
- Yaprak, P. & Amman, M. T. (2009). Sporda Kadınlar ve Sorunları. *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 39-49.
- Yavuzer H. (2001). Ana-Baba ve Çocuk. Remzi, İstanbul.
- Yerlikaya, İ. (2020). Ergenlerde Psikolojik Belirtilerin İncelenmesi: Adıyaman İli Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 533-556.
- Yilmaz, A. & Kabak, S. (2021). Perceived Physical Literacy Scale for Adolescents (PPLSA): Validity and Reliability Study. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 9(1), 159-171.
- Yücel, M. (2004). Gelişim ve Öğrenmenin Spor Kültürünün Oluşmasına Etkisi. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 100-108.